

В югоизточния край на България – там, където склоновете на Странджа се спускат към морския бряг, наметнати с покривало от гъсти гори, се намира резерватът Ропотамо.

Нощни криле

Сред най-важните убежища на гългоухите нощници са хралупите на старите дървета.

Учените се опитват да разгадаят тайнствения нощен живот на прилепите с помощта на радиопроследяване.

На това място рядко стъпва човешки крак – територията е защитена и дори падналите дървета остават да лежат недокоснати, докато се превърнат в прах. Но сега, в началото на циганското лято, из гората шумолят стъпки. Принадлежат на група биолози, тръгнали да изследват... местните прилепи. Гералд Керт от университета в Цюрих заедно с Боян Петров от Националния природонаучен музей и студента по екология в Софийския университет Тихомир Стоянов, са субсидирани от NATIONAL GEOGRAPHIC, за да проучат странджанската популация на дългоухия нощник – *Myotis bechsteinii* от семейството на гладконосите прилепи. В проекта участват и двама техни колеги от Турция.

Причината да го изучават точно на това място е „доста дребна“ – при последната ледникова епоха в Европа Странджа се е оказала в ролята на Ноев ковчег – понеже никога не е била сковавана от ледове, планината се е превърнала в убежище на множество животински видове, сред които са и над 22 вида от общо 35-те вида прилепи, които се срещат днес в Европа. Според твърканните проби, взети и изследвани от екипа, генотипното разнообразие на дългоухия нощник у нас е много по-високо от това на събратята му в Германия и Централна Европа, където той е силно застрашен вид. Немските биолози се опитват да му помог-

нат, като закачат по дърветата къщички за прилепи – човешката намеса е направила горите в страната твърде „подредени“ и липсват достатъчно стари дървета с хралуци, които прилепите да обитават. Затова летящите бозайници не се колебаят да се възползват от предоставената им квартира.

В Странджа обаче експерименталните къщички далеч не предизвикват новодомски възторг у прилепите. „В 99% от тях има всичко друго, но не и прилепи“ – казва Боян Петров и допълва, че това се дължи на факта, че нашите гори са далеч по-близо до естествения им вид.

Учените предполагат, че има няколко причини прилепите да не се възползват от къщичките. Може би най-важната е, че предпочитат изобилието от хралуци и скривалищата под кората на старите дървета, както и скалните пукнатини. Възможно е също температурата в малките бетонни къщички да е по-висока, отколкото е в постудената Германия и да не е по вкуса на местните нощни създания.

Но край Приморско има друга бетонна квартира, която несъмнено им допада. В гъста дъбова гора се издига скелетът на огромна сграда – недовършена и изоставена реликва от монументалното строителство в близкото минало. Днес тя е перфектният декор за филм на ужасите с тъмните си подземни тунели, покрити с нещо меко, в което краката ни потъват почти до глезените. Въпреки кошмарните предположения, които изникват в главата ми, се оказва, че това е гуано – изпражнения на прилепи. Тихомир обяснява, че то съдържа хищническите обвивки на насекомите, с които летящите бозайници се хранят. Повечето са от комари. Усещам как преливам от благодарност към гребните спасители с ципести криле – за една година всеки от тях изяде около 1,8 kg насекоми. Количеството на гуаното е огромно, което донякъде ни подготвя за мащабите на колонията, която откриваме долу. Очевидно прилепите не държат на първокласна стая с изглед към морето – мрачните сервизни помещения на недостроения хотел напълно ги устройват. Раздразнени от светлината, те се стрелват из помещенията и изпъл-

ват въздуха с мек шум от криле. Разбира се, не идваме тук през размножителния период, когато всяка женска ражда по еднородно малко и го навършване на едномесечна възраст го носи със себе си. Това би било пагубно за популацията, тъй като майките излизат твърде рязко и върху пода се посипва градушка от малки. Те нямат никакъв шанс да оцелеят – на тази възраст още са неспособни да летят и да ловуват сами. По стените се виждат изсъхналите телца на няколко мъничета, увиснали с главата надолу – за съжаление, не всички успяват да достигнат преклонната за прилепите възраст от двайсетина години, което е доста дълъг живот за бозайник с толкова малки размери.

Когато пораснат, малките дългоухи нощници наследяват ловните територии на майките си или поне част от тях. Не мигрират и най-големите разстояния, които прелитат между убежищата си, най-често са под 3 км. През лятото женските прилепи живеят в колонии от по 4–5 до няколко десетки индивиди, а мъжките обитават самостоятелни „жилища“. С помощта на миниатюрен радиопредавател, прикрепен за гърба на прилепа, групата учени открили, че животните имат по няколко убежища, които сменят периодично на няколко дни.

Всички уловени прилепи се маркират с тънко метално пръстенче, което се прикрепя за горната част на крилото. Номерът и надписът с името на Природонаучния музей в София се намират в долната част на пръстените, за да не го повредят прилепите с острите си зъбки. Надеждите са, че пръстените ще спомогнат и за откриването на зимните убежища на дългоухите нощници – все още не е известно къде видът прекарва студените дни.

Защо обаче е този интерес към прилепите? Оказва се, че повечето от тях са т.нар. „видове чадъри“, от чиято пряка защита се ползват и редица други видове, които нямат особен консервационен статус. Това именно е и целта на проекта. Далеч не цялата територия на Странджа е защитена и посегателствата върху гората са отявлени и упорити. Проучвайки дългоухия нощник – територията, миграциите му, ловните му навици, типа убежища, от

Менюто на дългоухите нощници, както при по-голяма част от гладконосите прилепи, се състои предимно от насекоми и паяци (вдясно и долу).

които се нуждае – учените ще могат да определят доколко средата, която обитават, предлага всичко необходимо за оцеляването му и какво е нужно да се направи, за да се опази тя в добро състояние. Отсичането само на едно старо дърво, в което живее колония, може осезаемо да намали числеността на вида – прилепите се възпроизвеждат бавно и непрекъснатите удари по популацията им не вещаят добро бъдеще, ако тази тенденция продължи. Събраната от учените информация би била силен аргумент за едно природосъобразно управление на тези гори, както и добра предпоставка за създаването на трансграничен парк Странджа. По такъв начин горите от двете страни

на българо-турската граница ще станат безопасно убежище не само за прилепите, а и за всички останали диви животни, които ги обитават.

И днес, докато по плажовете и в някога девствените гори растат бетонни грамади, дребните летящи бозайници ни дават повод за размисъл, и най-вече – за действие. Защото когато става дума за дивата природа, всяка победа е временна, но всяка загуба е завинаги.

—*Детелина Иванова*

■ **Субсидирано от NG** Този проект на Комисията по проучванията е подкрепен от Националното географско дружество.